

*Anna Organiściak-Krzykowska**

**ROLA BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH
W KSZTAŁTOWANIU SYTUACJI
NA REGIONALNYM RYNKU PRACY**

WPROWADZENIE

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) są uznawane za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego. Uważa się, że ich obecność wpływa na poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy. Obecnie w Polsce obserwuje się powiększanie liczby BIZ oraz kapitału, jakim one dysponują. Według badań *United Nations Conference on Trade and Development* Polska jest oceniana jako jeden z bardziej atrakcyjnych inwestycyjnie krajów. Prawdopodobnie pozwoli to w przyszłości na trwały napływ inwestycji zagranicznych do kraju.

Pod pojęciem bezpośrednich inwestycji zagranicznych rozumie się „lokaty kapitału poza granicami kraju, dokonywane w celu podjęcia przez inwestora działalności gospodarczej od podstaw lub nabycia praw własności w przedsiębiorstwie już istniejącym w skali umożliwiającej bezpośredni udział w zarządzaniu”¹.

Celem niniejszego opracowania jest określenie wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na polski rynek pracy. Szczególnie zaś było znalezienie odpowiedzi na takie pytania jak to, czy obecność zagranicznych inwestorów w polskiej gospodarce przyczyniła się do powstania nowych miejsc pracy oraz jakie są rzeczywiste napływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski?

* Dr hab., prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

¹ W. Karaszewski, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – Polska na tle świata*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Toruń 2004.

ISTOTA, MOTYWY I RYZYKO BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH (BIZ)

Od połowy XX wieku można obserwować wzrost popularności bezpośrednich inwestycji zagranicznych w świecie. Nastąpiło to pod wpływem rosnącego znaczenia kosztów, skali produkcji oraz ograniczonej chłonności rynków wewnętrznych krajów rozwiniętych. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ), obok inwestycji portfelowych i zagranicznych kredytów bankowych, są dla kraju przyjmującego zewnętrznym źródłem kapitału i w odróżnieniu od w/w nie ograniczają się tylko do przesyłania kapitału finansowego. W przypadku BIZ kapitał finansowy jest tylko nośnikiem zasobów zawartych w tzw. „pakietach inwestycyjnych”. Są one kształtowane poprzez *know-how*, umiejętności oraz wiedzę, współczesne technologie, innowacyjne systemy i metody zarządzania a także nowoczesne rozwiązania techniczno-organizacyjne². Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w sensie ekonomicznym są takie same jak inwestycje krajowe. Różni je tylko źródło pochodzenia i decyzje co do zagospodarowania zysku netto. Inwestycje zagraniczne opierają się na przepływie kapitału pomiędzy różnymi krajami, któremu towarzyszy transfer postępu technicznego i organizacyjnego z różnych krajów o wysokim poziomie rozwoju do krajów o niskim poziomie rozwoju³.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mogą występować w postaci:

- udziałów w istniejącym przedsiębiorstwie zagranicznym,
- utworzonych od nowa albo przejętych istniejących za granicą przedsiębiorstw, nad którymi firma macierzysta sprawuje pełną kontrolę,
- przekazanych licencji, patentów bądź zawartych porozumień dotyczących produkcji, personelu, praw autorskich w zamian za udziały własnościowe,
- utworzonych przedsiębiorstw siostrzanych – stowarzyszonych, które mają odrębną osobowość prawną oraz są zarejestrowane w krajach goszczących, jako oddzielne jednostki gospodarcze o własnych statutach organizacyjno-prawnych,
- oddziałów, które nie są samodzielnymi jednostkami gospodarczymi i nie mogą być zarejestrowane poza granicami kraju macierzystego, jako niezależne towarzystwa handlowe albo przemysłowe⁴.

² *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, W. Karaszewski (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.

³ E. Bojar, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

⁴ *Ibidem*.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mogą mieć charakter inwestycji typu „*greenfield*” i „*brownfield*”. Z inwestycjami zagranicznymi typu „*greenfield*” mamy do czynienia wtedy, gdy powstają one w kraju goszczącym od podstaw. Inwestycje typu „*brownfield*” natomiast wiążą się z przejęciem istniejącego potencjału usługowego lub produkcyjnego w kraju goszczącym⁵.

Jednym z istotnych kryteriów podziału bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) są motywy podejmowania działalności gospodarczej za granicą. Biorąc pod uwagę to kryterium wyróżnić można różne ich formy, tj. inwestycje zagraniczne zorientowane na:

- zasoby,
- rynek,
- efektywność,
- aktywa strategiczne⁶.

BIZ zorientowane na zasoby to podmioty gospodarcze zmierzające do wykorzystania zasobów kraju goszczącego, które są dostępne po cenie niższej, niż obowiązująca w kraju inwestora. Do najważniejszych motywów decydujących o usytuowaniu inwestycji należą: chęć podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku własnym lub na rynku kraju goszczącego oraz zwiększenie rentowności prowadzonej działalności.

Wyróżnić można trzy typy inwestycji, które są zorientowane na zasoby:

- odnoszące się do poszukiwania zasobów naturalnych, takich jak: produkty rolne, minerały, surowce,
- odnoszące się do poszukiwania taniej siły roboczej, najczęściej będące firmami pochodzącymi z krajów o wysokich kosztach siły roboczej,
- wyrażające zapotrzebowanie na nowoczesne technologie oraz wiedzę z zakresu zarządzania bądź marketingu⁷.

Zagraniczne inwestycje zorientowane na rynek to przedsiębiorstwa inwestujące na rynku kraju goszczącego w celu sprzedaży swoich usług bądź wyrobów. Istotą tego rodzaju inwestycji jest podążanie za dostawcami przenoszącymi swoją działalność za granicę. Inwestycje tego rodzaju dzieli się na ofensywne (związane ze zdobyciem nowych rynków lub rozszerzeniem istniejących) oraz defensywne (polegające na utrzymaniu już posiadanej pozycji rynkowej).

W BIZ zorientowanych na efektywność przedsiębiorstwa inwestują po to, by wykorzystać, np. różnice podatkowe czy inne korzyści płynące ze współpracy

⁵ *Inwestycje rzeczowe i kapitałowe*, J. Rózański (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa 2006.

⁶ M. Jaworek, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wyd. „Dom Organizatora”, Toruń 2006.

⁷ *Ibidem*.

z lokalnymi przedsiębiorstwami. Wyróżnia się dwa rodzaje inwestycji zorientowanych na efektywność, a mianowicie te, które dążą do wykorzystania zalet wynikających z dyspozycyjności oraz niższych kosztów pracowników i takie, które występują w państwach o podobnej strukturze gospodarki i wysokości wynagrodzeń, jak w kraju inwestora. Firmy inwestujące poza granicami kraju, które zorientowane są na efektywność są najczęściej dużymi i dobrze zdywersyfikowanymi przedsiębiorstwami.

Inwestycje zorientowane na aktywa strategiczne wymuszają poszukiwanie takiej lokalizacji, która pozwoli przedsiębiorstwu na wzrost przewagi w warunkach globalnej gospodarki. Oznacza to dążenie do połączenia z inną firmą lub przejęcia i wejście w posiadanie jej aktywów strategicznych tak, by osiągnąć przewagę konkurencyjną.

Investowaniu za granicą towarzyszy zwykle odpowiedź na pytanie, czy w ogóle warto inwestować za granicą oraz gdzie kapitał powinien zostać ulokowany?

Ocena sytuacji związana jest z różnymi podejściami do motywów podjęcia takich decyzji. Makroekonomiczna ocena tego zjawiska często sprowadza się do ustalenia efektów, jakich spodziewa się kraj goszczący BIZ. W tym kontekście ważnego znaczenia nabiera problem określenia warunków sprzyjających oraz hamujących napływ inwestycji, jak również towarzyszących im negatywnych albo pozytywnych efektów.

Mikroekonomiczne ujęcie obejmuje natomiast konieczność rozpatrzenia składników istotnych dla inwestora i sprowadzających się głównie do różnych uwarunkowań związanych z wyborem miejsca lokalizacji inwestycji, wyborem formy aktywności zagranicznej uzależnionej od czynników określających sytuację wewnętrzną kraju goszczącego, jak również sytuację rynkową⁸. Niezależnie od tego, z jakiej perspektywy dokonuje się oceny motywów inwestowania zagranicą, należy podkreślić, że towarzyszyć temu może chęć zwiększenia zysku przedsiębiorstwa, szansa na zdobycie nowej pozycji na rynku, okazja do wykorzystania subwencji, dotacji i ulg podatkowych, możliwość prowadzenia działalności zabronionej we własnym kraju czy choćby szansa na rozpoznanie nowego rynku.

Z kolei, kraj goszczący BIZ liczy zwykle na powstanie nowych miejsc pracy, poprawę wydajności pracy, wprowadzenie nowoczesnych technologii do gospodarki, wzrost eksportu poprzez nowe kanały współpracy, wprowadzenie na rynek nowych produktów, łatwiejszy dostęp do zagranicznych rynków zbytu itp.

Jednak rozwój bezpośrednich inwestycji zagranicznych zależy od wielu czynników, które mogą sprzyjać ich pojawianiu się. Należą do nich np.:

⁸ J. Wiśniewska, *Motywy podejmowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, Przegląd Organizacji, nr 12, 2008.

stabilność polityczna w państwie goszczącym, zaawansowana polityka prywatyzacyjna, istnienie krajowych i międzynarodowych regulacji umożliwiających przyjęcie BIZ, działania promocyjne wobec tych inwestycji, oczekiwana wielkość i struktura rynku czy dostęp do regionalnych rynków oraz przygotowanie gruntów, infrastruktury technicznej i prawno-organizacyjnej ze strony jednostek samorządu terytorialnego i administracji rządowej. Ponadto bardzo ważną rolę odgrywa tu istnienie taniej i wykształconej siły roboczej, dobra infrastruktura gospodarcza i społeczna (drogi, koleje, lotniska a także szkoły, szpitale czy miejsca do wypoczynku).

ZAGROŻENIA I BARIERY BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH

Współczesny postęp cywilizacyjny daje szansę do rozwoju BIZ zmniejszając różnego rodzaju zagrożenia ale też generuje nowe, nieistniejące dotąd obszary ryzyka. Wyeliminowanie go jest niemożliwe, stąd staje się ono cechą nieodłączną działalności gospodarczej, a zwłaszcza towarzyszy każdemu projektowi inwestycyjnemu.

Ryzyko inwestycji zagranicznych koncentruje w sobie ogólne ryzyko związane z inwestowaniem, wyrażone np. w słabych efektach podażowych inwestycji oraz ryzyko specjalne, wynikające z umiejscowienia inwestycji poza krajem macierzystym inwestora.

Do czynników ogólnego zagrożenia można zaliczyć słabe poparcie dla projektu ze strony kierownictwa podmiotu, nadmierną biurokrację, pośpiech w planowaniu i wdrażaniu inwestycji. Ryzyko specjalne BIZ łączy się natomiast z uwarunkowaniami gospodarczymi i politycznymi mogącymi pojawić się w kraju goszczącym inwestora. Ryzyko polityczne to niebezpieczeństwo konfliktów, wojen, problemów z wymienialnością waluty, ryzyko wywłaszczenia i konfiskaty dóbr; ryzyko wprowadzenie dyskryminacyjnej polityki celnej i podatkowej. Do ryzyka gospodarczego można zaś zaliczyć pojawienie się wysokiego poziomu inflacji, ryzyko kursowe, lokalizacyjne (dotyczące transportu i magazynowania, ryzyko zdobywania lokalnego rynku), koniunktury rynku zagranicznego, stóp procentowych itd.⁹

Choć w *Raporcie na temat wspierania inwestycji zagranicznych w Polsce* nie zauważa się istotnych barier inwestycyjnych uderzających tylko w inwestorów zagranicznych, to wskazuje się, że istnieje wiele trudności, które są wspólne dla wszystkich przedsiębiorców zarówno zagranicznych, jak i krajowych. Można do

⁹ W. Karaszewski, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – Polska na tle świata*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa, Toruń 2004.

nich zaliczyć: brak wydajnego systemu zachęt inwestycyjnych, brak zadowalających instrumentów wspierania sektora rozwoju i badań, zbyt rygorystyczne zasady opodatkowania, brak rozwiniętej infrastruktury drogowej, konieczność zdobywania zezwoleń w procesie inwestowania od różnego rodzaju organów dotyczących wykonania jednego projektu .

W literaturze przedmiotu wskazuje się ponadto na szereg barier inwestowania w Polsce. Należą do nich: niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw bez udziału kapitału zagranicznego, mały zasięg współpracy instytutów badawczych z przemysłem, duży wpływ polityki na gospodarkę i funkcjonowanie przedsiębiorstw, wysokie ceny gruntów, silna pozycja związków zawodowych, biurokracja oraz słaba infrastruktura drogowa¹⁰.

Ważnymi barierami podejmowania inwestycji zagranicznych w Polsce wskazanymi przez zagranicznych inwestorów były:

- brak optymalnych informacji oraz analiz umożliwiających odpowiednią ocenę sytuacji oraz perspektyw rozwoju firmy,
- niestabilna sytuacja gospodarcza, społeczna oraz polityczna,
- wygórowane oczekiwania wobec zagranicznych partnerów,
- wysokie koszty około płacowe,
- wysokie koszty wynajmu lokali użytkowych,
- konieczność wymiany waluty.

Dla oceny klimatu inwestycyjnego w Polsce wykonana została analiza SWOT, która pokazuje mocne i słabe strony podejmowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce (tabela 1).

¹⁰ *Kapitał zagraniczny – wyzwania i szanse*, I. Michałków (red.), Zakład Wydawniczy Druk, Warszawa 2004.

Tabela 1.**Mocne i słabe strony dla klimatu inwestycyjnego w Polsce**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niski poziom inflacji, • małe ryzyko inwestycyjne, • duża podaż siły roboczej, • wzrastający rynek związany z technologiami informacyjnymi, • pozytywne nastawienie Polaków do kapitału zagranicznego i produktów zagranicznych, • duży popyt wewnętrzny, • wysoka jakość kadry zarządzającej, • młode, coraz lepiej wykształcone społeczeństwo, • niskie koszty pracy w porównaniu z krajami rozwiniętymi, • przynależność do prestiżowych organizacji międzynarodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • korupcja, • słaba infrastruktura techniczna i komunikacyjna, • brak zachęt dla inwestorów, • bariery biurokratyczne, • nadmierne obciążenia podatkowe, • brak parków technologicznych, • niskie nakłady na działalność B+R, niski poziom innowacyjności gospodarki, • szara strefa, • niejasne przepisy prawa, • nieskuteczna promocja Polski za granicą.

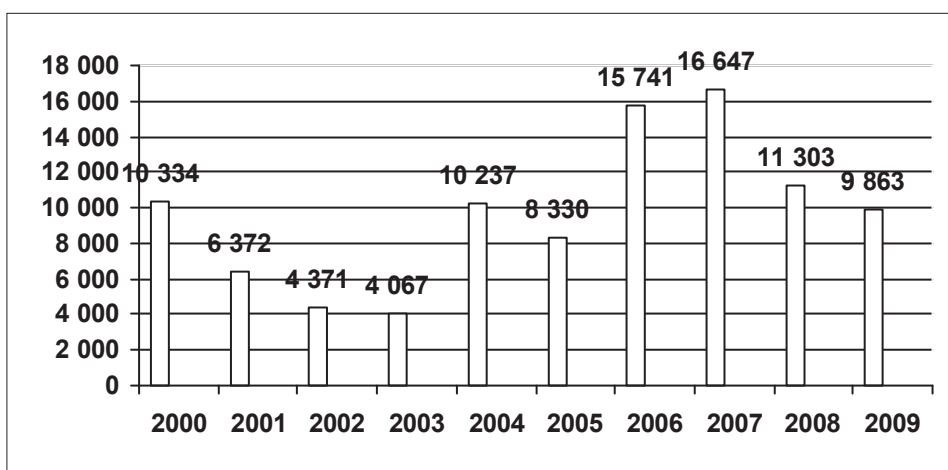
Źródło: *Kapitał zagraniczny – wyzwania i szanse*, Michałków I. (red.), Wydawnictwo Druk Tur, Warszawa 2004.

Wydaje się jednak, że Polskę charakteryzują coraz lepsze warunki do inwestowania, które związane są dodatkowo z centrycznym położeniem Polski łączącej zachód ze wschodem, co z punktu widzenia istnienia znaczącego na wschodzie popytu wydaje się sprzyjać sytuowaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce.

WPLYW BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH NA RYNEK PRACY W POLSCE

Zagraniczny kapitał odegrał ważną rolę w procesie transformacji polskiej gospodarki. Przyczynił się on do uzupełnienia w niej niedoborów kapitałowych oraz do podniesienia jej efektywności. Coraz bardziej znacząca rola zagranicznych inwestorów w funkcjonowaniu polskiej gospodarki oraz ich znaczenie dla polskiego rynku pracy powodują, iż nie spada tworzenie odpowiednich warunków dla lokowania kapitału zagranicznego w Polsce,

usuwanie barier, które ograniczają napływ tego kapitału, przy równoległym zagwarantowaniu interesów Polski w procesie umiędzynarodowienia gospodarki.

Wykres1. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce w latach 2000–2009 (w mln euro)

Źródło: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce, Warszawa 2010.

Warto podkreślić, że największy napływ BIZ przypada na lata 2006 i 2007, w których wartość kapitału zagranicznego w Polsce wyniosła odpowiednio 15,7 mld euro i 16,6 mld euro. Spadek napływu tych inwestycji w latach 2008 i 2009 spowodowany był spowolnieniem gospodarczym obserwowanym w świecie.

Narodowy Bank Polski szacuje, że napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w 2011 roku wzrośnie do około 12,7 mld euro (z 9,8 mld euro w roku 2009 i 2010)¹¹. Taki wzrost może wynikać ze zwiększania się przepływu kapitału w skali międzynarodowej jak również poprawiającej się atrakcyjności inwestycyjnej Polski.

Z kwoty 9 863 mln euro, która napłynęła w postaci kapitału zagranicznego w 2009 roku najwięcej środków zostało ulokowanych w podmiotach zajmujących się:

- przetwórstwem żywności (1 711 mln euro),
- świadczeniem usług (1 644 mln euro),

¹¹ www.nbp.pl 19.04.2011.

- pośrednictwem finansowym (1 617 mln euro),
- handlem i naprawami (948 mln euro),
- wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz i wodę (856 mln euro),
- produkcją środków transportu (524 mln euro).

Tabela 2.**Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w Polsce wg województw**

Województwa	2005	2006	2007	2008	2009
Dolnośląskie	1831	1962	2048	2112	2210
Kujawsko-pomorskie	457	485	520	537	555
Lubelskie	332	336	329	329	318
Lubuskie	682	718	793	776	765
Łódzkie	726	792	808	867	915
Małopolskie	920	1092	1110	1251	1381
Mazowieckie	5530	5934	5930	7622	8135
Opolskie	420	428	459	462	461
Podkarpackie	271	298	294	317	326
Podlaskie	100	102	114	127	126
Pomorskie	1041	1127	1190	1216	1270
Śląskie	1652	1708	1861	1882	2002
Świętokrzyskie	148	166	161	164	177
Warmińsko-mazurskie	268	265	247	291	309
Wielkopolskie	1385	1436	1488	1923	1962
Zachodniopomorskie	1074	1166	1163	1216	1264
Polska ogółem	16 837	18 015	18 515	21 092	22 176

Źródło: *Działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego*, www.stat.gov.pl 22.04.2011.

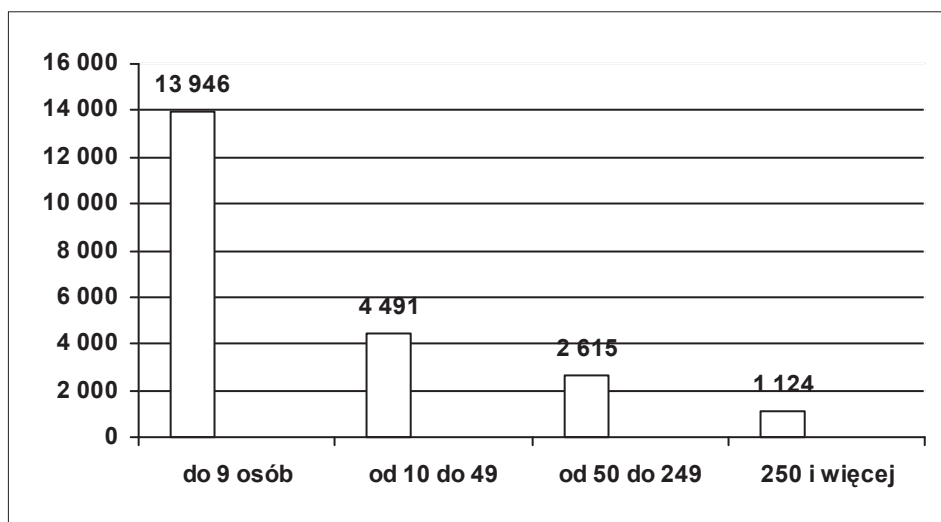
Największa część środków zainwestowanych w Polsce w 2009 roku pochodziła z takich państw jak: Niemcy (2 137 mln euro), Francja (1 375 mln euro), Luksemburg (1 250 mln euro), Szwecja (940 mln euro), Stany

Zjednoczone (895 mln euro), Austria (586 mln euro), Niderlandy (478 mln euro), Włochy (459 mln euro) oraz Hiszpania (393 mln euro)¹².

W roku 2009 w Polsce funkcjonowało ponad 22 tys. podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Największym zainteresowaniem wśród inwestorów w atach 2005–2009 cieszyły się takie województwa, jak: mazowieckie, wielkopolskie, dolnośląskie oraz śląskie (tabela 2).

W samym tylko województwie mazowieckim funkcjonowało ponad 8 tys. podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego. W dolnośląskim, śląskim i wielkopolskim było ich po około 2 tys. Najmniej atrakcyjne dla zagranicznych inwestorów okazały się województwa: podlaskie, świętokrzyskie, lubelskie i warmińsko-mazurskie.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne lokowane w Polsce to najczęściej małe podmioty gospodarcze, zatrudniające nie więcej niż 9 osób. W 2009 roku było ich w Polsce blisko 14 tys. i stanowiły one prawie 64% wszystkich podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego funkcjonujących w Polsce. Tylko około 5% wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych stanowiły podmioty duże, zatrudniające powyżej 250 osób.

Wykres 2. BIZ wg liczby zatrudnionych w 2009 roku

Źródło: Działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, www.stat.gov.pl 22.04.2011.

¹² *Ibidem.*

W 2009 roku liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego wyniosła blisko 1,5 mln osób (tabela 3). Jednocześnie największa liczba tych osób (blisko 530 tys.) uzyskała zatrudnienie w BIZ w województwie mazowieckim, dolnośląskim (138,5 tys.), wielkopolskim (190,9 tys.) i śląskim (158,8 tys.) czyli w województwach, w których obserwuje się największe zgęszczenie inwestorów zagranicznych. Województwa: podlaskie, świętokrzyskie, lubelskie i warmińsko-mazurskie ponownie, ze względu na słabą infrastrukturę, wyczerpywanie się ciekawych ofert prywatyzacyjnych, brak zachęt dla inwestorów, nieskuteczną promocję regionów, trudniejszy dostęp do wykwalifikowanych kadr stały się mało atrakcyjnymi regionami dla inwestorów zagranicznych.

Tabela 3.

Liczba pracujących w BIZ w Polsce wg województw (w tys.)

Województwa	Lata				
	2005	2006	2007	2008	2009
Dolnośląskie	100,0	116,1	135,9	149,6	138,5
Kujawsko-pomorskie	31,6	34,3	40,6	38,4	37,2
Lubelskie	13,7	15,1	15,4	21,6	16,7
Lubuskie	30,3	34,9	36,7	37,5	35,4
Łódzkie	47,9	55,3	62,6	68,8	67,3
Małopolskie	77,6	84,8	84,3	86,1	83,0
Mazowieckie	421,4	460,1	514,9	535,6	526,5
Opolskie	20,6	22,4	25,5	25,3	23,6
Podkarpackie	36,5	39,3	44,0	44,6	34,3
Podlaskie	6,5	7,7	9,3	10,1	8,9
Pomorskie	56,0	63,2	65,3	67,9	60,1
Śląskie	117,3	128,6	147,5	157,5	158,8
Świętokrzyskie	15,7	18,1	19,0	17,6	18,4
Warmińsko-mazurskie	20,4	20,6	15,9	15,2	14,0
Wielkopolskie	147,2	167,2	186,3	205,4	190,9
Zachodniopomorskie	42,5	45,7	50,7	50,3	47,0
Polska	1 186,1	1 313,3	1 453,7	1 531,7	1 460,6

Źródło: Działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, www.stat.gov.pl 22.04.2011.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 3 mało atrakcyjna dla inwestorów zagranicznych pozostaje wschodnia część Polski (tzw. Polska Wschodnia obejmująca zgodnie z nomenklaturą UE województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie). Są to województwa znane z niedoinwestowania, słabej infrastruktury i znacznego udziału rolnictwa w wożeniu PKB.

Tabela 4.

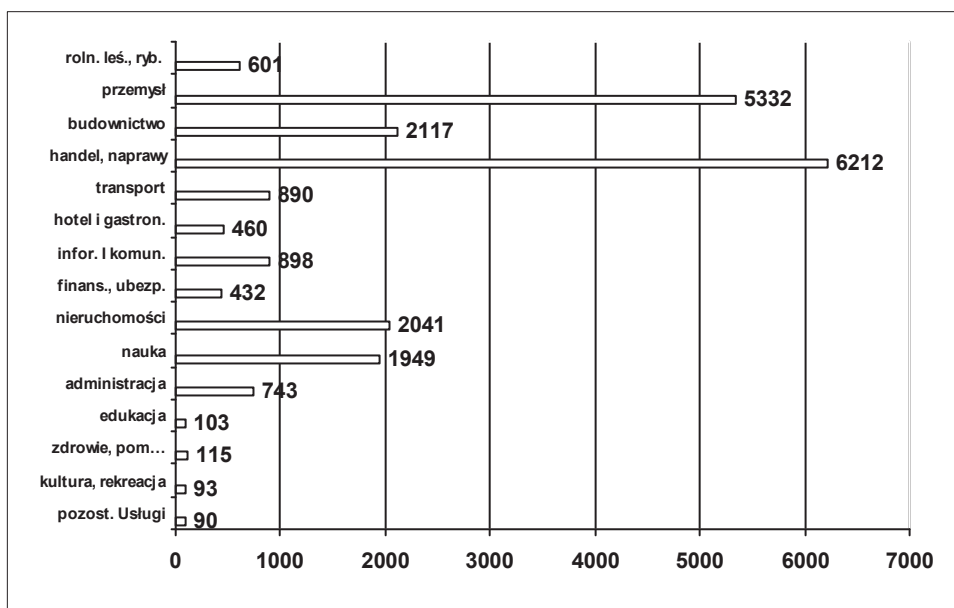
Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce Wschodniej

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
Polska	16 837	18 015	18 515	21 092	22 176
Polska Wschodnia	1 119	1 167	1 145	1 228	1 256
Województwo mazowieckie	5530	5934	5930	7622	8135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: www.stats.gov.pl; Bank Danych Regionalnych, 26.03.2011.

Łatwo zauważyć, że w 2009 roku liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w województwie mazowieckim jest ponad sześciokrotnie wyższa, niż razem w pięciu województwach Polski Wschodniej. Podobna sytuacja dotyczy zatrudnienia w BIZ. W województwie mazowieckim zatrudnienie uzyskało w BIZ ponad 526,5 tys. osób, zaś w pięciu województwach Polski Wschodniej (razem) uzyskało zatrudnienie w BIZ 92,3 tys. osób. To oznacza, że w województwach Polski Wschodniej zatrudnienie w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego uzyskała pięciokrotnie mniejsza liczba osób niż w mazowieckim. To ewidentna strata szans na wzrost zatrudnienia w Polsce Wschodniej mającej poważne problemy na rynku pracy.

Z punktu widzenia tego rynku istotny jest także sektor, w którym najczęściej lokowane są inwestycje z kapitałem zagranicznym. Warto podkreślić, że w Polsce są one sytuowane najczęściej w handlu i naprawach (6 212 podmiotów), przemyśle (5 332), budownictwie (2 117), nieruchomościach (2 041) i nauce (1 949). W wymienionych sektorach usytuowane jest 17 651 podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, co stanowi prawie 80% wszystkich w bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce.

Wykres 3. BIZ wg sektorów i liczby pracujących w 2009 roku

Źródło: *Działalność podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego*, www.stat.gov.pl, 22.04.2011.

W roku 2009 najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze przemysłowym (724 334 osób), w tym w górnictwie, przetwórstwie przemysłowym oraz zaopatrzeniu w energię elektryczną, gaz i wodę. Największy odsetek osób uzyskał zatrudnienie w podmiotach dużych zajmujących się przetwórstwem przemysłowym. Drugim co do wielkości sektorem, który umożliwił znalezienie pracy w firmach z udziałem kapitału zagranicznego to sektor zajmujący się handlem i naprawami, zatrudnienie w nim znalazło 337 621 osób. Analogicznie jak w przypadku przetwórstwa przemysłowego tak też w handlu i naprawach najwięcej osób znalazło zatrudnienie w firmach dużych, zatrudniających powyżej 250 osób.

Mimo więc, że przewagę w BIZ usytuowanych w Polsce stanowią podmioty małe zatrudniające do 9 osób, to jednak największa liczba osób zatrudnionych jest w podmiotach dużych (powyżej 250 osób).

Warto podkreślić, że w 2009 roku liczba pracujących w tych podmiotach choć nieco zmniejszyła się w stosunku do roku 2008 to i tak objęła 1 460,7 tys. osób. Jeśli chodzi o podmioty z udziałem kapitału zagranicznego w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych to w latach 2005–2009 ich liczba sukcesywnie się zwiększała, osiągając w roku 2009 liczbę 22 176.

PODSUMOWANIE

Napływające do Polski bezpośrednie inwestycje zagraniczne odgrywają znaczącą rolę w kształtowaniu polskiego rynku pracy i wpływają pozytywnie na tworzenie nowych miejsc pracy.

Dzięki przeprowadzonym badaniom okazało się, iż z każdym rokiem zwiększał się napływ kapitału zagranicznego. Wyjątkiem było załamanie się rynku BIZ w 2007 roku, które było skutkiem kryzysu na rynkach finansowych. Abstrahując od kryzysu zauważono, że tendencja dotycząca bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest rosnąca. Może to być spowodowane zwiększającą się atrakcyjnością polskiej gospodarki, zmniejszającymi się barierami, niskimi kosztami pracy, zwiększaniem zainteresowania wśród inwestorów naszym krajem oraz umiędzynarodowieniem się gospodarek. Dzięki takiej tendencji polski rynek pracy rozwija się tworząc nowe miejsca pracy. Funkcjonujące w Polsce podmioty z udziałem kapitału zagranicznego stworzyły wiele nowych miejsc pracy, przyczyniając się w ten sposób do poprawy sytuacji na rynku pracy.

Nie zważając na zagrożenia, kapitał zagraniczny można uznać za szansę dla gospodarki polskiej. Jeżeli Polska pragnie zmniejszyć dysproporcje rozwojowe w stosunku do krajów wysokorozwiniętych to jej zadaniem jest zabieganie o jak najwyższy dopływ tego rodzaju kapitału. Zostaje jedynie kwestia wypracowania przez państwo odpowiednich instrumentów w zakresie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, które zachęcą do kierowania strumieni inwestycji do takich sektorów, które są najbardziej istotne z punktu widzenia długookresowego rozwoju oraz w takie regiony, które obecnie są zagrożone wysokim bezrobociem.

LITERATURA

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki, **Karaszewski W. (red.)**, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2005.

Jaworek M., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 2006.

Kapitał zagraniczny – wyzwania i szanse, **Michałków I. (red.)**, Zakład Wydawniczy Druk, Warszawa 2004.

- Karaszewski W.**, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – Polska na tle świata*, Towarzystwo naukowe organizacji i Kierownictwa, Toruń 2004.
- Sitek E.**, *Determinanty bezpośrednich inwestycji zagranicznych przedsiębiorstw*, Politechnika Częstochowska, Częstochowa 1997.
- Sporek T.**, *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie strategią korporacji transnarodowych*, Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych, Katowice 1998.
- Wiśniewska J.**, *Motywy podejmowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, Przegląd Organizacji, nr 12, 2008.

Anna Organiściak-Krzykowska

IMPORTANCE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN DETERMINING SITUATION IN REGIONAL LABOUR MARKETS

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of FDI on the Polish labor market. The research shows that inflow of foreign capital increased in each year except in 2007. This may be due to the growing attractiveness of the Polish economy, lower labor costs, increasing interest with our country among investors and the process of internationalization of economies. Entities with the participation of foreign capital operating in Poland created many new jobs, that contributed to the improvement of the situation in the labour market.

Foreign capital should be regarded as an opportunity for the Polish economy. If Poland wants to narrow disparities in relation to the developed countries it will have to encourage the highest inflow of such capital. It is also important to develop appropriate regulations that will direct the investments to those sectors that are the most crucial from the viewpoint of long-term development and to the regions at risk of high unemployment.